

3. Overzicht huidig beheer

Park als geheel

De veelzijdigheid van het park betekent uiteraard dat er ook duidelijke verschillen zijn in de manier van beheren. Om die verschillen duidelijk te maken wordt een onderscheid gemaakt in drie beheervormen, namelijk beheer en gebruik door derden, beheer ten behoeve van ecologie en beheer ten behoeve van beeld en gebruik. Die beheervormen kennen een verschillend zwaartepunt of accent. Als de functie van een gebied hoofdzakelijk bepaald wordt door één van deze drie, is die functie bepalend voor de inrichting en het beheer.

	beheervormen		
			
	Beheer en gebruik door derden	Beheer ten behoeve van ecologie	Beheer ten behoeve van beeld en gebruik
verantwoordelijk voor beheer	Gebruiker: al dan niet eigenaar of huurder	gemeente	gemeente
zwaartepunt	Doelstelling gebruiker	beheer gericht op behouden / vergroten biodiversiteit	Gebruik en belevingswaarde recreatie; beeldkwaliteit
oppervlakte in park schothorst	51 ha	34 ha	27 ha

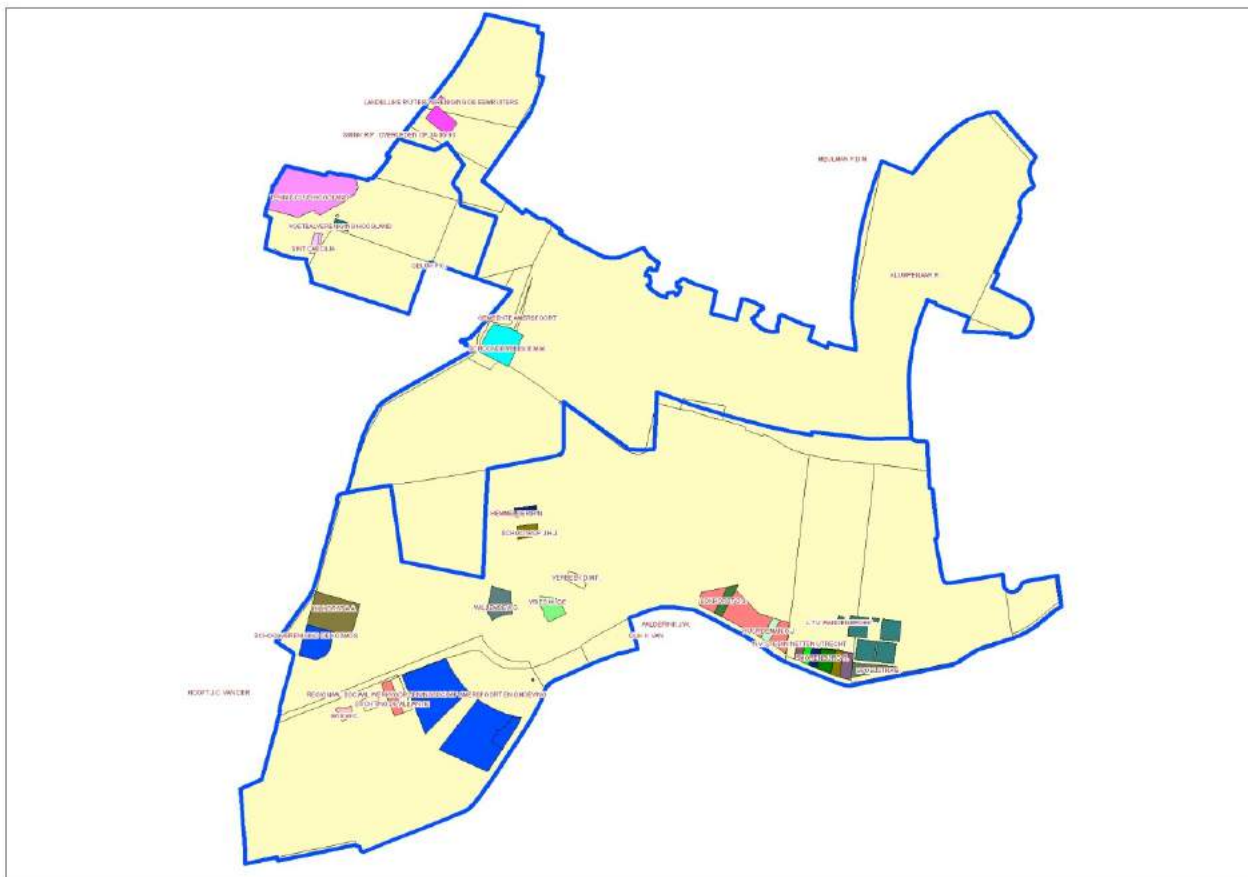
De gebieden waarop de beheervormen van toepassing zijn komen hieronder apart aan de orde. Een getalsmatig overzicht van het park, inclusief de financiën, is te vinden in bijlage 2.

Uitvoering in regie; implementatie bezuinigingen

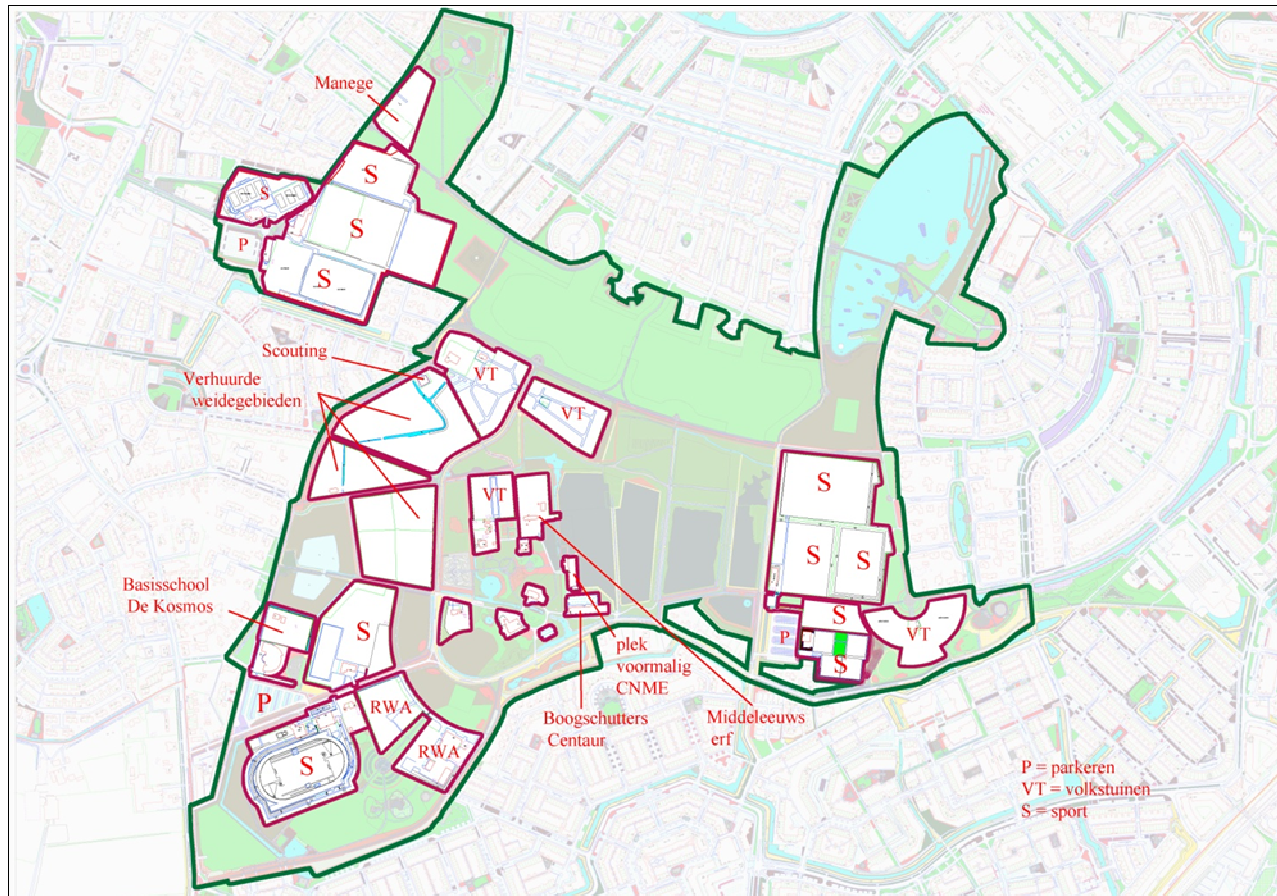
Typerend voor de gemeente Amersfoort is werken in regie. Uitvoerend werk gebeurt in opdracht van de gemeente door een aannemer. De gemeente is verantwoordelijk voor een goede aanbesteding van het werk, een goede aansturing bij uitvoering van het werk en de kwaliteit van de uitgevoerde werkzaamheden.

Beheren van park- en bosgebieden vraagt specifieke kennis en vaardigheden van de uitvoerende aannemer. Ieder park heeft specifieke kenmerken, vandaar dat hiervoor aparte beheerplannen worden gemaakt. Dit plan maakt deel uit van de reeks beheerplannen voor Nimmerdor, de groengordel Soesterkwartier, het Waterwingebied, Klein-Zwitserland en Randenbroek.

Uitvoering van deze beleidskaders valt samen met bezuinigingen op het wijkbeheer. Uiteraard hebben die bezuinigingen ook effect op het beheer van de parken. Omdat een park moet groeien voordat de bedoelde vorm en inrichting is bereikt kost herstel van bezuinigingsmaatregelen ook meer tijd – en dus geld. Bovendien zijn de parken voor heel veel mensen van belang. Dat zijn de redenen dat de parken ten opzichte van het groen in de woongebieden, bij het verdelen van de bezuinigingen, relatief zijn ontzien.

Overzicht eigendom gemeente (geel)

Totaal overzicht beheer en gebruik door derden; 41 ha is in bezit van gemeente, 10 ha is in bezit van derden.

3.1 Beheer en gebruik door derden

Meer dan 80% van het park is eigendom van de gemeente. Een groot deel daarvan wordt verhuurd, vooral aan sportverenigingen. De verhuurde gebieden, samen met de gebieden die in eigendom zijn bij bedrijven en particulieren, maken ongeveer de helft uit van het totale oppervlak van het park. Op de beheerkaart, zie ook blz. 6, staan deze gebieden ingetekend als witte vlekken.

Eigendom van de gemeente verhuurd aan derden

Er zijn twee soorten gebieden die verhuurd zijn aan derden:

- de sportvelden worden in opdracht van de gemeente (op basis van het sportbeleid) beheerd en verhuurd aan sportverenigingen.
- andere onderdelen van het park (zoals het terrein van basisschool de Kosmos en volkstuinen) worden verhuurd aan die partijen (derden) die ook zelf verantwoordelijk zijn voor het beheer.

Voor het overgrote deel worden gebieden die eigendom zijn van de gemeente verhuurd ten behoeve van een publieke functie. Dat geldt voor de sportterreinen, de volkstuinen en het terrein van het CNME met de middeleeuwse boerderij. De sportvoorzieningen hebben een belangrijke functie voor de stad en zijn dus van groot maatschappelijk belang. Ook de volkstuinen voorzien in een duidelijke behoefte. De weidegebieden in het westelijk deel van het park hebben geen publieke functie. Verhuur van deze gebieden is een historisch gegroeide situatie. Deze gebieden kunnen worden ingezet om de verhoogde druk op het park op te vangen.

Het beheer van de sportvelden en de volkstuincomplexen heeft uiteraard raakvlakken met het functioneren van het park als geheel, zoals de manier van onkruid bestrijden, hekken waardoor kleine dieren zich niet meer – of minder vrij – kunnen bewegen, enzovoorts. Daarom worden met de beheerders van deze terreinen afspraken over beheermaatregelen gemaakt.

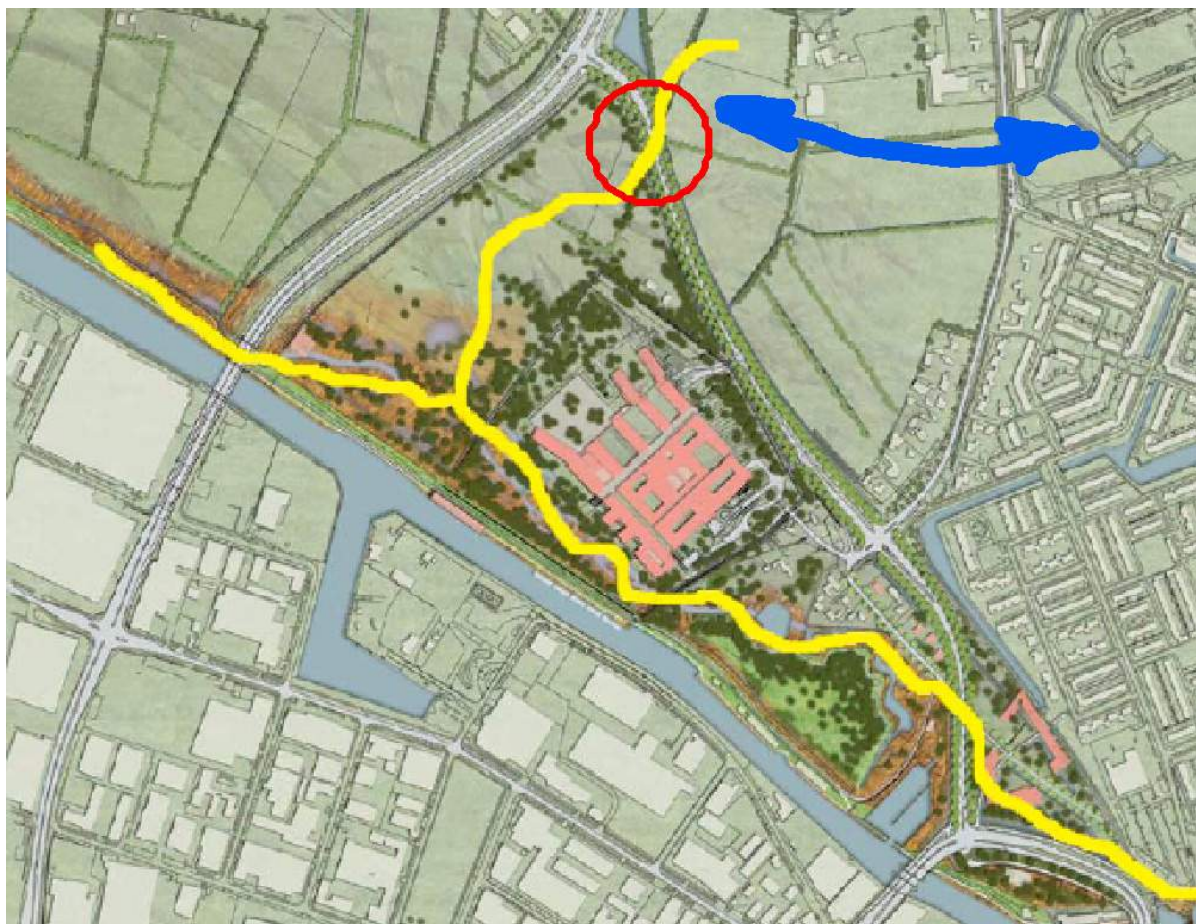
Eigendom van bedrijven of particulieren

In het park zijn diverse bedrijven gevestigd. De belangrijkste zijn Eemfors, de manege en het bedrijf in de witte villa. Daarnaast wordt er in het park gewoond. Op ad hoc basis zijn afspraken gemaakt met de huurders en eigenaren over activiteiten die een uitstraling hebben op de rest van het park. Deze contacten worden structureel gemaakt.

Op dit moment is nog geen invulling gegeven aan de terreinen van Eemfors na de brand die op 30 november 2010 de oude boerderij heeft verwoest.

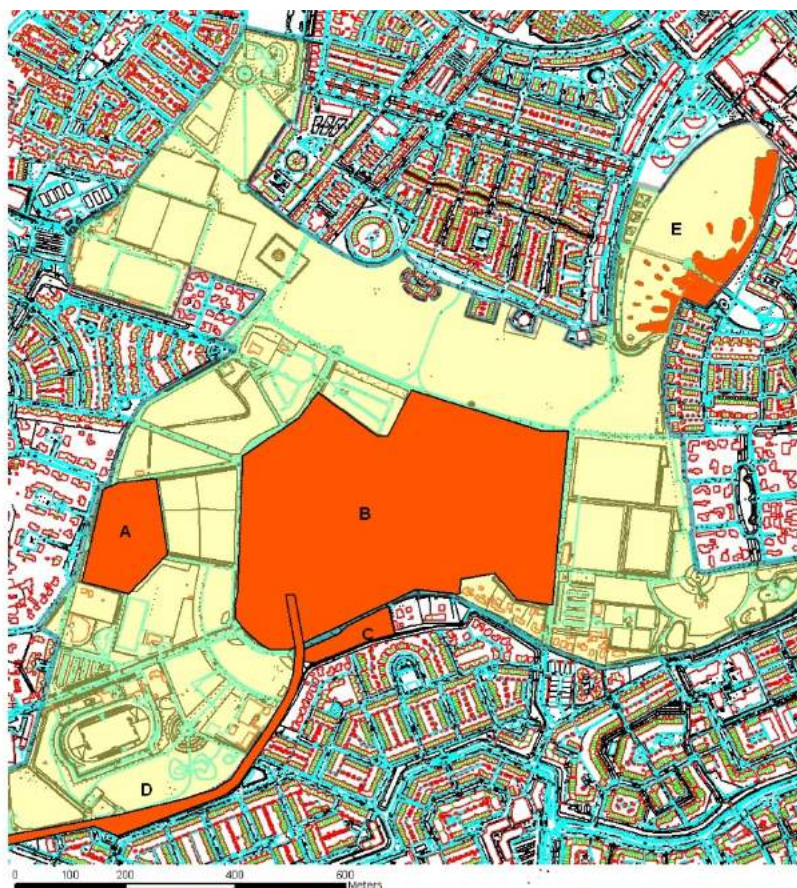
CNME

Het terrein van het CNME en de middeleeuwse boerderij is in beheer en eigendom bij de gemeente. Het CNME staat evengoed in de opsomming van beheer en gebruik door derden om duidelijk te maken dat het zwaartepunt van het beheer bij de doelstelling van het CNME (als gebruiker) ligt, namelijk Natuur- en Milieueducatie. De inrichting en het beheer van de tuinen en directe omgeving van het CNME zijn gericht op (bio)diversiteit om kinderen en vrijwilligers in aanraking te laten komen met gevarieerde natuur.

Overzicht ziekenhuislocatie; In de cirkel: dassentunnel onder de Maatweg.

Verbinding tussen ZW - punt van park en inrichting ziekenhuis wordt zwakste schakel, zie blauwe pijl.

De ecologisch meest waardevolle deelgebieden van het Park Schothorst:

- A. Het ijsbaantje langs de Molenweg
- B. Het landgoed Schothorst
- C. Het moerasje langs de Schothorsterlaan (De Brede Goren)
- D. De eikenlaan langs het Winkelpad (ecologische verbindingszone)
- E. de oostoever van de vijver van Emiclaer

3.2 Beheer ten behoeve van ecologie

Vanaf het allereerste ontwerp van het park, als stadspark tussen de wijken, is het behoud van de ecologische waarde van het gebied uitgangspunt geweest. De ecologische waarde van het gebied blijkt uit de soortenrijkdom die nog steeds in het park terug te vinden is. Bij recente inventarisaties van broedvogels en vleermuizen zijn er 47 verschillende soorten broedvogels gevonden. Daaronder zijn er acht die op de rode lijst staan: ransuil, ijsvogel, groene specht, boerenzwaluw, wielewaal, huismus en ringmus. Zie voor een totaal overzicht bijlage 5.

Het stadspark functioneert als leefgebied voor zes soorten vleermuizen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis. Binnen de flora- en faunawet vallen vleermuizen onder de categorie van de strengst beschermde soorten.

Het park is in de afgelopen decennia gevarieerd en ecologisch waardevol gebleven. Het park kent een grote soortendiversiteit waarbij ook minder algemene soorten zich tot op heden goed hebben kunnen handhaven. Wel heeft er zich een verschuiving voorgedaan in de soortensamenstelling, zowel voor dieren als voor planten. Verdwenen zijn soorten die gevoelig zijn voor verstoring en / of waarvoor de leefruimte te klein is geworden. Sinds 1985 zijn de volgende soorten verdwenen: grote lijster, spotvogel, gekraagde roodstaart, grauwe en bonte vliegenvanger en torenvalk, maar ook bijvoorbeeld reeën. Aan de andere kant zijn er ook weer soorten bijgekomen. Het gaat dan om soorten die zich thuis voelen bij de vijver van Emiclaer, zoals de aalscholver, ijsvogel en oeverzwaluw. Het verschrallingbeheer op de graslanden heeft tot gevolg dat er ook nieuwe plantensoorten zijn bij gekomen, o.a. orchideeën, grote ratelaar en kale jonker. Er lijkt zich in het park een nieuw ecologisch evenwicht te hebben gevormd. Soorten als bosuil, sperwer, en diverse vleermuissoorten weten zich al jarenlang te handhaven (onderzoek Arcadis nr. 074987966; 2010).

In het algemeen is beheer ten behoeve van ecologie primair gericht op behoud en versterking van de soortenrijkdom van een gebied. Het gaat daarbij zowel om de flora als de fauna. Bij het beheer ten behoeve van ecologie wordt rekening gehouden met de natuurlijke processen en principes. De frequentie en manier van ingrijpen is afhankelijk van het eindbeeld dat vooraf is vastgesteld. Zo zal voor het bereiken van een bloemrijk grasland twee keer per jaar op bepaalde tijdstippen gemaaid moeten worden. En om te verschrallen zal het maaisel afgevoerd moeten worden.

Verbinding naar buiten

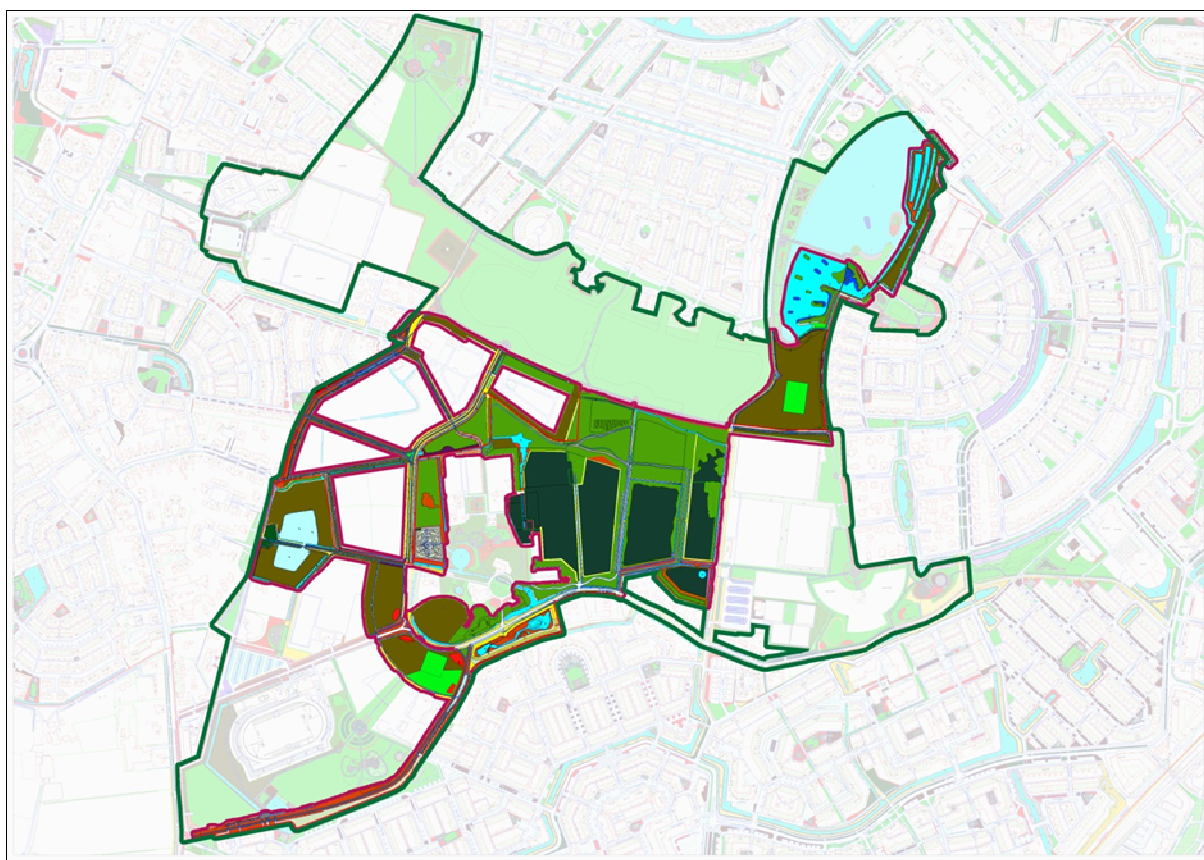
De grootste bedreiging voor ecologische ontwikkeling van het park is dat het geïsoleerd komt te liggen van andere natuurgebieden. Zonder “verse” exemplaren en nieuwe soorten is de ecologische waarde niet te handhaven. Dat toont het belang en de kwetsbaarheid aan van de verbinding vanaf het Winkelpad, over de Hamseweg naar de Maatweg. In stand houden en versterken van deze verbinding is voor het behoud van de ecologische waarde van het park van levensbelang; alle mogelijke maatregelen binnen het park verliezen grotendeels hun waarde als deze verbinding geblokkeerd zou raken.

Een belangrijke ontwikkeling buiten het park, tussen de Maatweg en de Eem, is de bouw van het ziekenhuis. Het vormt voor de versterking van de ecologische verbinding tussen het park en het buitengebied een kans, omdat nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan ecologische inrichting van het noordwestelijke deel van het ziekenhuis terrein, direct ten zuiden van de oprit naar het viaduct.

Na realisering van de ecologische inrichting van een deel van het ziekenhuisterrein vormt het gebied tussen de Hamseweg en Maatweg de zwakste schakel in deze verbinding. Zolang dit gebied een agrarische functie heeft blijft deze verbinding redelijk intact. Bij een eventuele herinrichting van het gebied is het zaak de ecologische belangen tijdig en volledig mee te nemen. Versterking van deze verbinding vraagt ook om aanpak van de kruisingen met de Maatweg en met de Hamseweg. Onder de Maatweg ligt nu een dassentunnel die niet of nauwelijks functioneert.

Verbindingen binnen het park

De ecologische verbindingen binnen het park lopen van en naar het landgoed. In het zuidwesten vormt de corridor langs het Winkelpad “de weg naar buiten”. Dit is op dit moment de enige verbinding naar het buitengebied. Vanuit het landgoed naar het noordoosten loopt de verbinding naar de vijver, waarvan vooral de oostelijke oever ecologisch van belang is. Een derde verbinding loopt naar het Moerasje aan de Molenweg.

Gebieden die worden beheerd ten behoeve van de ecologie; 34 ha.

De verbinding langs het Winkelpad is kwetsbaar. Het is een lange en smalle verbinding. De kwetsbaarheid er van is toegenomen door de aanleg van de skatebaan bij de Amelisweerd. De verbinding tussen het landgoed en de vijver vraagt extra aandacht door het toegenomen doorgaande fietsverkeer over de Hoolesteeeg.

Toegenomen druk

Tot slot is ook de toegenomen druk op het park een zorg vanuit de ecologie gezien. Het park is aan de noordwest kant verkleind door woningbouw en het aantal bezoekers is sterk toegenomen. Het zou goed zijn om die delen van het park die nog geen publieke functie hebben op termijn ook beschikbaar te maken, zodat de gebruiksdruk zich meer verdeelt over het gebied.

3.3 Beheer ten behoeve van beeld en gebruik

In een deel van het park is het beheer primair gericht op het gebruik (zoals recreatie) en het beeld. Dat wil zeggen dat het beheer tot doel heeft de beeldkwaliteit te realiseren die past bij het gebruik voor recreatie en de beleving van het gebied door de gebruikers, veelal recreanten. Belangrijk criterium voor deze gebieden is dus de belevingswaarde. Is het gebied schoon, heel en veilig? Ervaart de gebruiker wat hij in een park verwacht: rust en ruimte in een natuurlijke omgeving?

De belangrijkste gebieden in het park die beheerd worden op basis van beeldkwaliteit en gebruik zijn de dekzandrug, de westzijde van de vijver, het gebied in het landgoed ten oosten van het landgoed en het gebied ten zuiden van de atletiekbaan, inclusief het manifestatieterrein.

Beheer op beeldkwaliteit is de standaard voor woonwijken. Beheer van een park op beeldkwaliteit wijkt daar als werkwijze niet van af. Voor park Schothorst geldt, net als voor de andere grote parken, beheerkwaliteit B, basis.

Dekzandrug en manifestatieterrein, gebruik voor evenementen

De dekzandrug is een unieke open ruimte midden in de stad. Het gebruik is vooral recreatief: wandelen, vliegeren, zonnen enzovoorts. Daarnaast wordt de dekzandrug gebruikt voor evenementen. Gebruik voor evenementen vraagt om een reeks van aangepaste beheermaatregelen, zoals het tijdig kort maaien van het gebied en het repareren van de grasmat na afloop van het evenement. Verder wordt, afhankelijk van het evenement, soms een deel van de dekzandrug gebruikt als tijdelijk parkeerterrein.

Het manifestatieterrein aan de Hamseweg, de zuidwestelijke punt van het park, wordt voor activiteiten gebruikt met een zwaardere belasting, zoals de kermis. Onder het gras van het evenemententerrein aan de Hamseweg is bij aanleg een verharding aangebracht, zodat dit terrein zwaarder belast kan worden dan de dekzandrug. Dit is de plek waar vandaan, in het zomer seizoen, ballonvaarten plaatsvinden.

Uit het eerder genoemde onderzoek uit 2010 is gebleken dat de verstoring ten gevolge van evenementen op de dekzandrug en door de activiteiten op het manifestatieterrein, geen of slechts een beperkt effect hebben op de ecologische waarden van het park.

Ontmoetingsplekken voor kinderen en jongeren

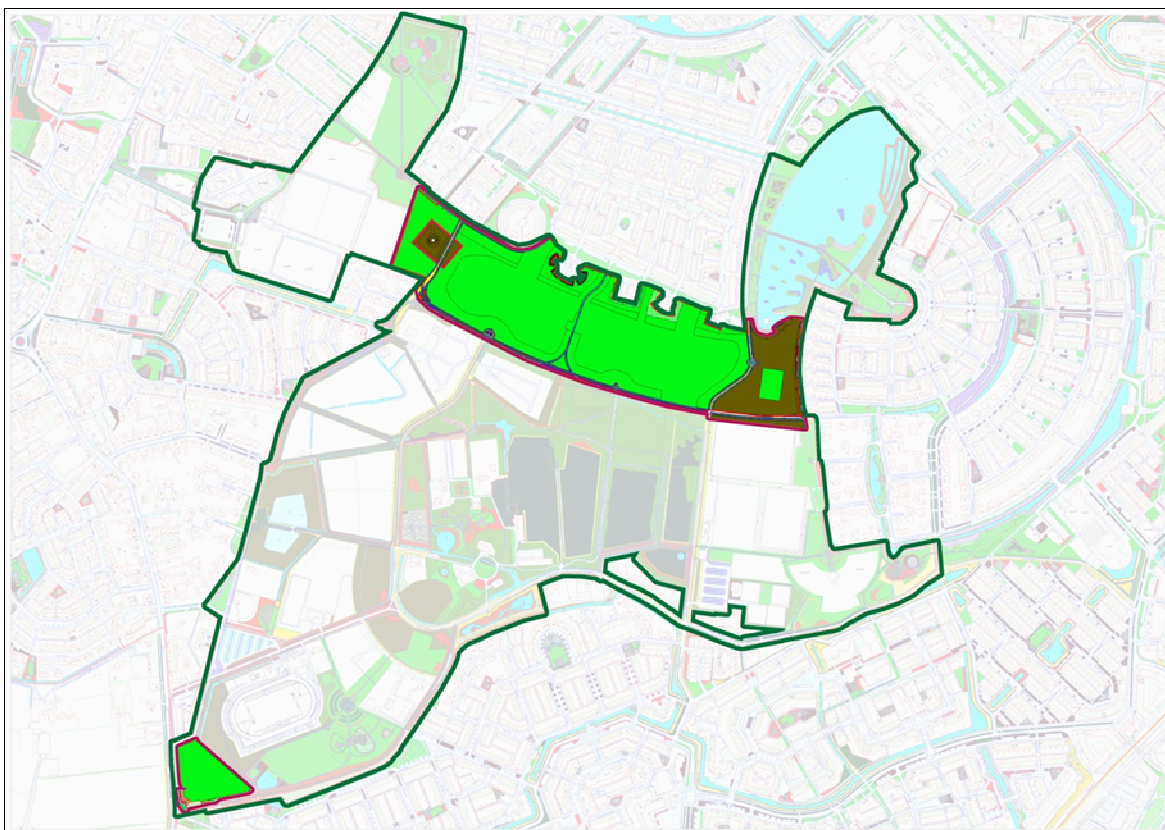
Ontmoeting is het trefwoord voor een stadspark; ontmoeting tussen natuur en cultuur, tussen mensen onderling, tussen rust en activiteiten en een brugfunctie tussen de wijken. Ontmoeting tussen kinderen en jongeren hoort daar helemaal bij. Omdat de direct omliggende wijken nu tussen de 15 en de 30 jaar oud zijn is het aantal jongeren in deze wijken relatief hoog.

De voorzieningen voor kinderen en jongeren zijn meestal het gevolg van initiatieven vanuit de omliggende wijken, zoals de plek waar kinderen van basisschool de Kosmos spelen en overblijven, ontmoetingsplekken en de skatebaan.

De kosten van beheer van deze voorzieningen zijn (veel) hoger dan de kosten van standaard beheer. Daarnaast kan het de ecologische waarden van het park aantasten.

Gebieden die worden beheerd ten behoeve van gebruik en beeld. In totaal 26 ha.

Terreinen waar evenementen plaatsvinden.

4. Conclusies

Uit het voorgaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

1. Het oorspronkelijke ontwerp van het park is grotendeels in stand gebleven.
2. Het park functioneert goed, maar staat onder druk door toenemend gebruik.
3. De biodiversiteit is veranderd: een aantal waardevolle soorten zijn verdwenen, een aantal andere zijn gekomen.
4. De moeilijkste opgave voor het beheer ligt bij het in stand houden van de ecologische waarde van het park. Die waarde is, vanwege de stedelijke omgeving en de toenemende gebruiksdruk, het meest kwetsbaar. Bovendien is achteruitgang van deze waarde het moeilijkst te herstellen.
5. Het huidige beheer en onderhoud levert een goed resultaat op in het grootste deel van het park.
6. Meerdere bomen in de bomenlanen op het landgoed gaan snel in vitaliteit achteruit.
7. Om het park functioneel, aantrekkelijk en ecologisch waardevol te houden, zijn maatregelen nodig:
 - a. Om de biodiversiteit in stand te houden is een goede relatie met de ecologische hoofdstructuur nodig.
 - b. Om ook in de toekomst mooie bomenlanen te hebben is nodig te anticiperen op het einde van de levensduur van de huidige bomen.
 - c. Om de toegenomen druk op het gebied op te vangen is het goed om (een deel van) de verhuurde gebieden weer als openbaar gebied beschikbaar te maken.